

LAMENTÁCIÓ BELGRÁDÉRT

Miloš Crnjanski

JAN MAYEN s a szerémségi sík,
Párizs, holt társaim, Kína, cseresznyegallyak,
fölrémlenek még, néha, míg itt fekszem virrasztva, s míg
húlők lassan, hamuba holt hasábfa.
Csakhogy, ezek már nem mi vagyunk, az élet, a csillagok,
hanem valami szörnyek, delfinek, polipok,
s ránk hemperegnek, iszamósan hozzánk tapadnak,
úgy üvöltik: „Por, pernye, halál, — ez a jó!”
és oroszul „nyicsevó” —
meg spanyolul is „nada”!

*TE meg, közben, növekszel, fölötted hajnalcsillag,
s a kék Avala, távol, tündér-táj, mesedomb.
És csillogsz, akkor is, ha itt a csillagok hunynak,
s olvasztasz, mint a nap, könny-páncélt, tavalyi hót.
Tebenned nincsen zúr, nincs halál.
Te ragyogsz, kiásott kard, ős írás.
Benned minden föltámad, és szépen talpra áll,
és ismétlődik, mint a nap és a gyereksírás.
És amikor a hangom, a lélegzetem lehalkul,
öledbe vonsz majd, tudom, s nem eresztesz magadtól.*

ESPANA és a napsütött Hvar,
Dobrović holt szeme, Szaharában az a fehér sejk,
fölsejlenek még, káprázat, lázálom, ködvár!
Tébolyult Sibém szája, mint halé, kifordulva.
Csakhogy, ezek már nem mi vagyunk, ifjú erőben látszók,
hanem holmi csimpánzok, bús papagájok,
s vihognak és visongnak, fülembé heherésznek.
Az egyik „Leiche! Leiche! Leiche!” így dudál bele.
A másik émelyítőn suttogja: „Cadavere!”
A harmadik meg: „Hulla, hulla, hulla!”

*TE meg, közben, hattyú-szárnyként terited
a felejtést az alvó Szávára és Dunára.
Te a régi derűt újra földéred
s a kacajt is, itt, és a csöndem sikolyában.
Tebened nincs féreg, sír férgé sincs.
Ragyogsz, mint az emberi mosoly, könnyön át.
Benned egy szántó dalol, még télen is,
s új tömlőbe fejt a vér óborát.
S ha mellemre hull fejem és ha megáll az órád,
te majd, tudom, anyacsókkal hajolsz rám.*

TE, A MÚLT, a nagyvilág,
fiatalság, szerelem, gondola, s, az égen már, Velence,
elém-tűntök még, mint álom, hullám, csodás virág,
régimaszkok hívogató emléke.
Csakhogy, ez már nem én vagyok, se a kék vízi város,
hanem valami romok, szétszórva mögöttünk, halálos
rettenet, lidérc, kripták keresztje.
S azt mondják: „Itt kussolsz, pasa! — Koldus! — Kuvasz!”
és franciául rikoltják „tout passe”!
és minden nyelven „vége”!

*TE meg, közben, megállsz a nagy folyó fölött,
a rónaság fölött, keményen, mint a pajzs.
És dalolsz, erős hangon, ahogy az ég dörög,
és villám jelzi az utat, amerre elhaladsz.
Nincs benned az én emberi reszketésem.
A nézésed lövész-szem: néma és egyenes.
Leheleted hűs, mint a fenyőké, ha belégzem,
s a könnynek is, a Te pilládon, szivárvány-színe lesz.
És ha eljön az óra, s vén szívem leáll magától,
akácod beborít majd, arany virág-zápor.*

LISBOA, és annyi sok utam,
világba, felhő-várba, tenger-árba,
föltünedezik még, unos-untalan,
s én, amíg tudom, s ahogy lehet, álomba mentem.
Csakhogy, ezek már nem élő asszonyok, emberek,
hanem valami árnyak, borongók s betegek.
És egyre mondják, hogy őket mindenki bántja,
s hogy a való nekik rossz takaró,
és suttogják „nao, nao, nao”
s az én nyelvemen „nem, nem”!

*TE meg, közben, lélegzel, a néma-néma éjben,
a csillagokig, és vissza, a bolygó álmok útján.
És hallgatod a szíved dörömbölését, mélyen,
s sziklahangon visszakong a zord Kalemegdan.
Neked a mi fájdalunk pici hangya.
Könnyeink gyöngyét Te porba veted.
De aztán ifjúságom szép arcát mutatja*

*vidám kegyed, az ifjú, kék eget.
És ha szívem elhallgat, mielőtt elaludna,
álomban Te léssz lágy vánkos, lágyabb dunyha.*

FINISTERE, s egy nőalak,
a nász, a csókok, csók-vihar, csók-örvény,
főlföltűnek még, mint pille-csáp, porzó-villanát,
míg, a múltból, kihallom a lépte röptét, hogy muzsikál!
Csakhogy, ez már nem ő, valami vad, csapzott kormorán,
és csattog, és rikácsol: mindent elnyel az Óceán,
gonoszul s feketén, szerencsénk szárnyát törvén!
S ilyesmiket morog, hogy „tombe” és „sombre”,
ó, hogy recseg ez a sok „ombre, ombre” —
és így is „gyász”, „sír”, „homály”!

*TE meg, közben, ívelsz, örök-fehér Hattyúnk,
halálból, vérből, a Napba, sugár-pályán.
S míg az én napom fölé sötét folyó hord iszap-súlyt,
Te minden reggel fölkelsz, szebben, mint a szívárvány.
S majd megállok, egy Szaharában, magamra hagyva,
ott, hol a karavánok is árnyak,
de éppúgy, mint a holt tuareg fölött guggoló anyja,
halálomban is Te leszel nekem a vigasz és a bocsánat!
És ha eltörik kopjám, karom, lábam, a lelkem,
Téged, téged, tudom, nem érnek el, Te megsemmisíthetetlen!*

EGY EMBERÉLET, egy agár,
fonnyadt levél, sirály, őz, messzi hold.
Elém tűnnek még, végül, halál után halál,
ahogy csak a színész tud a színpadról lemenni.
Csakhogy, ezek nem mi vagyunk, hanem valami más,
valami hab, valami könny, Kínából suttogás,
mely halkán, s már kihűlten, mint a szív, sikolt:
hogy nem marad se Ming, se yang, se yin,
se Tao, se cseresznye, se mandarin!
Senki és semmi!

*TE meg, közben, ragyogsz, most is, sötét álmod megett,
könnyeink tengerében, az éjben, a porban.
A völgyeinkre véred harmatként pereg,
hogy oltsa haldokló lázam, enyhítse szomjaim.
Megölelném, még egyszer, meredek szirted, örök
két folyód lusta derekát magamhoz vonnám.
Nap kél az álomban. Csattanj! Uillanj! Dörögj!
A Te neved derült égből villám!
És ha vén toronyórád nekem is megkondul egyszer,
utolsó szavam ez lesz: így halok meg, a neveddel.*